

פרשת נצבים וילך
גליון 309
תש"פ

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

ממנו פריך נמצא • הרה"ג רבי אלעזר שרעבי שליט"א

דיעת ה' – אבן יסוד במערכת התשובה

קול הקורא אלול

הרהורי לב מחימים הנחמדים

וייחל עוד שבעת ימים.

עוד שבעת ימים נותרו, אנו מייחלים אליו ית' והוא מייחל אלינו. שלשה שבועות שקול הקורא ניסר את חלל ליבנו, ונחנו מה?

בַּעַל הַרְחָמִים נִקְרָאתָ. וְדָרְךָ תְּשׁוּבָה הוֹרֵתָ. התשובה היא דרך. דרך יכולה להיות ארוכה, ואכן התשובה היא דרך ארוכה וגדולה שמגיעת עד כסא הכבוד. אך "דרך" כבר מתחילתה היא "הדרך".

והיכן היא תחילת הדרך?

נוסע יהודי מרכסים לירושלים, אך טעות הביאה אותו לנסוע צפונה. כשמתברר לו טעותו, הוא מחפש כיכר לבצע תפנית פרסה ולשוב דרומה - לדרך האמיתית ירושלימה. כאשר מתבצעת התפנית - כבר שב הוא לדרך האמת.

ומעת שנוסע הוא בדרכו אל בית השם, אף כי דרכו ארוכה לפניו ומלאת מהמורות וסכנות, כבר רצוי לפני ה'.

עם ישראל - אפרים בהיותם שקועים החטא הנורא של ע"ז, מתעוררת בהם התשובה

שְׁמוֹעַ שְׁמַעְתִּי אֶפְרַיִם מִתְנוֹדָד.

מהי התנודה?

כִּי אַחֲרֵי שׁוּבֵי נַחֲמָתִי וְאַחֲרֵי הַדְּעִי שִׁפְקָתִי עַל יָרֵךְ בְּשָׁמְתִי וְגַם נִכְלַמְתִּי כִּי נִשְׁאַתִּי חֲרַפְתָּ נְעוּרַי:

אין כאן תשובה גמורה, יש הבנה בטעות ורצון אמיתי לתפנית. מה כתיב בתריה?

הֲבֵן יִקְרֵי לִי אֶפְרַיִם אִם יִלְדֵּ שְׁעִשְׂעִים כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מַעֲי לֹ רַחֵם אֶרְחַמֶנּוּ נְאֻם ה': פִּירֵשׁ-י - הֵן דְּבָרֵי שְׂכִינָה כְּלוּמֹר הוּא מִתְנוֹדָד וְאֵנִי לְבִי נִהַפֵּךְ עָלֶי לְרַחֵם שְׂמָא בְּנֵי יִקְרֵי הוּא כְּמוֹ שְׂאִין לֹ אֵלָא בֵן אֶחָד שְׁהוּא עוֹשֶׂה לֹ כָל רְצוֹנִי.

שבוע אחרון לפני יום ה' הגדול.

עוד הזדמנות, עוד כיכר לבצע "פרסה", ולחשב מסלול מחדש.

תכלית הידיעה - **הצדיק את בריותיו.** ופסוק זה לא רק הגדת האחרית מראשית כתיבא ביה, אלא גם ובעיקר איך הגדה זו מוציאה את חפץ העליון לפועל להצדיק את בריותיו, אשר לתכלית זו נתגלתה הידיעה.

מעשה באנטונינוס שבא לקיסרין... ראה ר' שמעון שם לגיון אחד נאה ומשובח... אמר לו ר' חייא ראה כמה פטומין עגלין של עשוי, נטלו רבי חייא והוליכו לשוק והראהו סל של ענבים ושל תאנים והזבובין עליהם, אמר לו רבי חייא זבובין אלו ואותו לגיון שוין.

כשעלה ר' שמעון אצל אביו.. אמר לו, כל כך נתן רבי חייא הבבלי ממש שהשוה אותן לזבובין?! לפי שלגיונים אלו אינן ספונין לכלום, אבל זבובין הקדוש ברוך הוא עושה שליחותו בהן.. (תנחומא וישב) ה'לגיונים' - אינם ספונים לכלום, וה'זבוב' - שליח הבורא יתברך!! אתמהה. וכי איזו מעליותא יש בזבוב יותר מהלגיונים שנשעטעבדו בישראל (פרי צדיק וישב).

והנה, ידועה קושיית הרמב"ם, (בפ"ו מתשובה) כיון שגזר הקב"ה ועבדום וענו אותם למה נתחייבו המצרים בעונש, ונראה שעיקר התירוץ שהעונש הגיעם בעבור **ההנאה**

המשך בעמ' ד' <<<

מקראות אלה קשים כגידים, ואזנינו נלאו נשוא. השנה שחלפה לא היתה פשוטה כלל, ואדהכי עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו, יהודים בכל מקום מצפים לשמוע דברי ניהומים, ולא להיפך..

ובכל זאת, תורה היא! וללמוד אנו צריכים.

ויגעתי ומצאתי בס"ד מרגינתא טבא, דברים מתוקים וערבים מעוררים לתשובה, ומשיבי נפש מבהלה.

רבי פינחס הכהן בר חמא פתח: מגיד מראשית אחרית. וכל חפצי אעשה - הקב"ה מגיד מראש מה יהא בסוף, שכן אמר למשה: הנך שכב עם אבתין וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ.. הוי, מגיד מראשית אחרית. (שמות רבה פ"ט). גם בסנהדרין (צ'). למדו מפסוק זה שהקב"ה **'יודע מה שעתיד להיות'**.

פסוק זה משתלשל איפוא ממקום הידיעה שלמעלה מהבחירה, והמגיד מראשית אחרית היודע מה שעתיד להיות מגלה באמצעותו מסטורין שלו.

אמר רבי פנחס הכהן בר חמא: כל הקורא פסוק זה סבור שמא פילונקיא (מחלוקת - עץ יוסף) יש למעלה.. מהו כל חפצי אעשה, שהוא חפץ להצדיק בריותיו. (שם)

הגר"ש מלצאן ז"ל (ליקוטי הגר"א בסוף ספר אמונה והשגחה מ"ג): מעיד שאמר הגר"א זללה"ה כי 'בספר משנה תורה מרומז בכל סדרה מה שיארע במאה שנים מהאלף הששי', עכ"ל. ודבריו משלימים לנודע מהגר"א ז"ל (בביאור לשה"ש) שהתורה נחלקת לששה ספרים כנגד שית אלפי שנין דהוי עלמא. אשר לפי זה המאה השמינית שבאלף הששי כנגד פרשיות נצבים וילך בהם שבעים פסוקים, וכל שנה כנגד שני שלישי פסוק. (ים החכמה - תשע"ב). אמור מעתה, שהשנה היוצאת (תש"פ) מרומזת בפרשת וילך (פסוק ט"ז):

ויאמר יהוה אל משה הנך שכב עם אבתין וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתית אתו.

והשנים שיבואו עלינו לטובה ולברכה (פ"א פ"ב ופ"ג) בפסוקים (י"ז וי"ח):

וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים.

לעילוי נשמת

הרב משה בן רחמים והטעם ז"ל ומרת רחל זינת בת אברהם וטובר נאל על"ה תורני ת.נ.צ.ב.ה.

זמני היום - לאופק רכסים

10:31	סו"ז תפילה (ב)	6:21	הדלקת נרות
12:35	חצות	6:21	נץ החמה
6:49	סקיעה		סוזק"ש:
7:26	צאת השבת	8:42	מג"א
8:01	ר"ת	8:52	מג"א (72)
	פרקי אבות	9:29	גר"א

אומרים 'זיהי נועם' לכו"ע, כי יש 'שתי ימי המשעה' (מ"ב רצ"ה סק"ג)

להערות ולמשלוח חומר לעורך

בפקס: 153-4-653-1557

לתרומות והנצחות: 054-846-8706

ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו' קוד 103 לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

משנת המוסר

מאצט מרן המשיגח זציק"ל

אני ישנה - ולבי ער

בני ישראל שלמדו מהגויים. התפקיד שלנו הוא מאוד להיזהר ולשים לב כי כל דבר שבא מעוזבי התורה הוא חשוד! לא שכל דבר צריך ראייה לאיסור אלא להיפך צריך ראייה להיתר.

הרי האמת הברורה היא "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים יירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם" חוץ מזה "הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל" חוץ מתורה ומצוות הכל הבל, שנדע מה היא האמת!

הקב"ה מתחנן אלינו "פתחי לי אחותי רעייתי" אפילו המצב "אני ישנה ולבי ער", קול דודי דופק פתחי לי, פתחי לי! - פתחי אפילו כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעגלות וקרונות יכולים לעבור בו. הקב"ה מחכה שנחזור בתשובה, כתוב במדרש יותר ממה שאישה מצפה לבעלה ואב מצפה לבנו, ה' מצפה שנשוב בתשובה, הקב"ה אפילו שהוא כל כך רם ונישא, אבל הוא צריך אותנו, כי "בנים אתם לה' אלוקים", הקב"ה לא רוצה שיבואו עלינו צרות, לכן הוא מתחנן תשובו בתשובה! אז איך נוכל שלא להיענות.

אריה, ובזה הוא 'טוב' מן הצדיקים שמתו, כי הם לא יכולים להוסיף מעלות. הרי ה' נתן לנו אפשרויות נפלאות, מתנות גדולות, אם האדם לא מתבונן היטב, אז היצר הרע שנקרא כסיל - מפני שהוא עושה אותנו כסילים, משפיע עלינו, שבמקום שנצל את האפשרויות הגדולות שיש לנו, הוא מעסיק אותנו בדברים של מה בכך.

המשיגח של מיר, רבי ירוחם, אמר פעם: כי בדרך כלל היצר הרע לא רוצה שנדבר על דברים עיקריים, אבל היום נדבר על עיקר גדול. רואים בכמה מקומות בתורה שמה שרבינו מזהיר שלא ללמוד ממעשי הגויים, מדוע ראה משה רבינו לנכון להזהיר שלא להתערב בין הגויים, הרי כבר התורה מזהירה וחוזרת, על הצורך שלנו ליזהר ממכשול היצר. אלא אמר רבי ירוחם, רואים, שההתערבות בין פורקי התורה, היא עצמה גורמת לנו לראות את הרע ולהתרגל אליו, עד שנחשוב שכביכול הוא אמיתי, ובכך משפיעה שהיצר הרע יבוא עלינו, כמו שכתוב "זיתערבו בגויים וילמדו ממעשיהם". עכשיו אנו אומנם לא נמצאים בין הגויים, אבל אנו בין אחינו

נורא מאוד! הרי אתה עושה נגד מלך מלכי המלכים הקב"ה, זה נורא מאוד!!

"אין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו" יש להבין, איזה הוה אמינא היה, שנאמר צדיקים אנחנו? וכי מישהו מעלה בדעתו שהוא צדיק? אלא הכוונה, שאנו אומרים, שאנו לא עזי פנים לומר שהיינו אנוסים שאדם לא ירמה את עצמו שבאמת את מה שהוא יכל לעשות, הוא עשה.

הרי ה' נתן לנו אפשרות לזכות לכל כך הרבה, הרי אין יוקר כיוקר הזמן, וכל רגע אדם יכול לעשות נצח. מצד אחד יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העוה"ז, הקב"ה כל יכול ורב חסד, והוא ברא אותנו בשביל הטובה הכי גדולה שהיא גם נצחית וגם מופלגת מאוד, אבל מצד שני יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העולם הבא. לעניין תשובה ומעשים טובים, העוה"ז הוא מאוד יקר.

כתוב במשלי "כי לכלב חי טוב מן הארי המת" אפילו אדם שהוא בבחינת כלב, שבני אדם אומרים עליו, זה לא בן אדם זה כלב, הוא יכול לעשות תשובה ולהיות

"נחפשה דרכינו ונחקרה ונשוכה אליה. כי ימינו פשוטה לקבל שבים"

"נחפשה דרכינו ונחקרה" - מפרש בעל התיבות: 'נחפשה דרכינו' - לבד 'נחקרה' - אצל אחרים, כיון שאין אדם רואה חובה לעצמו. יש לעיין בכוונתו, שאין אדם רואה חובה לעצמו, משמע שבכלל אין כזו מציאות, הלא אנו רואים ושומעים שאנשים מודים בחסרונם.

אלא הפירוש הוא, על פי דברי החיד"א בפירושו על "כי יצר לב האדם רק רע כל היום" מה הכוונה 'רק' הלא כל מקום שכתוב רק, הכוונה למעט, אלא, שהיצר מטעה לב האדם בגודל העבירה, בחושבו, שהעבירה שעבר אינה כל כך גדולה אלא - רק רע. זה מתבטא שראשית אדם טועה במציאות, לדוגמא, מי שכבר זוכה לשבת וללמוד, הוא בטוח שהוא מנצל את כל הזמן אך באמת הוא לא כך, בפועל הוא מאחר לסדרים, ומדבר באמצע, ואח"כ הוא עוד מתלונן שהוא לא מספיק להכין את השיעור כראוי, וכי זה פלא, אחר סדר מקוצר שכזה. ואפילו אם האדם כבר מכיר את עצמו שהוא שאינו מושלם, ומנחם את עצמו - שרק משהו לא בסדר, הרי זה

מינו תרגומא

הפרשה בראי התרגום

ובחרת בחיים - הציווי לבחור

חשק ורצון מתורגמת בשורש "רעי" - רצון, כ"ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו" - מכל דאתרעיא. ואף כאן בציווי "ובחרת בחיים", נדרשת לא רק בחירה שכלית, אלא בחירה של תשוקה ורצון. כל זה בבחירה אנושית, אך בבחירה האמורה בקב"ה כולן מתורגמות בלשון רצון, כי הרי הוא נעלה מעל כל גדר שכלי וחשק ורצון, וע"כ עיקר ההוראה ל"אשר יבחר בו", היא היות הנבחר נרצה לפניו ית"ש.

"וילך לא אוכל עוד לצאת ולבוא" (לאב, רש"י יכול שתשש כוחו. אלא מהו "לא אוכל" - איני רשאי. אך אונקלוס שלא תרגם: לית לי רשו. אלא: לית אנא יכיל, מפרשו כפשוטו.

"לראות את פני ה'" (לא, יא) - לאתחזא קדם ה' - לפני ה'. להרחקת הטעות שלא ישתמע כי ניתן לראות את פניו, אלא להיראות לפניו.

"אלוהי נכר הארץ" (לא, זט) - טעוות עממי ארעא. כרש"י ש"נכר הארץ" - גויי הארץ. ושלם כרמב"ן ש"נכר" חוזר על "אלוהי".

להשוות למקרא.

"בשרירות לבי" - בהרהור לבי, כפירש"י: במראית לבי. כלומר מה שלבי רואה לעשות, ובמיוחס ליונתן: בתקוף יצרא בישא דלבי, כפשוטו ד"שרירות" לשון חזק, כמו: ואונו בשרירי בטנו (איוב מ, טז) "שריר וקיים" (ב"ב קס: וזכרמב"ן).

"יעשן אף ה'" (כט, יט) - יתקף רוגזא דה', תרגם העניין והסיר ההגשמה. וקנאתו - וחמתה. לעיל (ה, ט) "א - ל קנא" אף בת"א כצורתו. אך כאן תרגם בהתאמה ובהמשך "לרוגזא דה'", או כדי שלא ישתמע בטעות הצירוף "וקנאתו באיש ההוא", כחירוף, במובן השני של "קנאה", כ"אל יקנא לך בחטאים כי אם ביראת ה'" (משלי כג, ז וע' ברכות ז).

"ובחרת בחיים" (ליט) - ותתרעי בחיי = תרצה בחיים, אונקלוס מחלק בתרגומו בלשונות "בחירה"; בחירה שכלית מתורגמת בשורש "בחר", כגון "ויבחר משה אנשי חיל" - ובחר (שמות יח, כה) ואילו בחירה שעיקרה

"במלקט לבנות מתוך שחורות". (שבת צד:).

"לעברך" (כטיא) - לאעלותך = להכניסך. תרגם העניין, ומכאן לשון חז"ל: להכניסו בבריתו.

"שורש פורה ראש ולענה" (כטז, ג) - גבר מהרהר חטאין או זדון. זהו הנמשל "לשורש" - הנסתר הטמון באדמה ובו גנוז כל כח הצמיחה של מה שיגדל אח"כ, וכמו"כ הרהור העבירה הוא השורש הנסתר מהעין, אך הוא הגורם את כל החטאים שיבואו בעקבותיו. ו"ראש" ו"לענה" שניהם מרים אלא שה"לענה" מרה מן ה"ראש", ע"כ "ראש" הוא משל להרהור השוגג, ו"לענה" להרהור המזיד, מפרשים.

"והתברך בלבבו" (כטיח) ויחשיב בלביה. תרגם העניין ולא הלשון.

"בקרב הגויים" (כט, טו), במדויקים וכן במיוחס ליונתן: ביני עממיא, ולא: בגו עממיא, כי באמת היו בני" נבדלים ולא מעורבים בתוך הגויים. ובחומשים "בגו" - מהרצון

אתם נצבים" (כט, ט) - אתון ק'מין = עומדים, ריבוי של ק'אים = עומד. ולהלן "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה" (לא, ג) - דאתון ק'ימין - ריבוי של ק'ים, ויש להקפיד על הניקוד שבשינויו משתנה המשמעות.

"ראשיכם שבטיכם". לרש"י שיעורו - ראשיכם אשר לשבטיכם, ולראב"ע: ראשיכם - ראשי שבטיכם. אך אונקלוס הניחו כצורתו: רישכון שבטיכון. ולא תרגם: רישכון די לשבטיכון, או: רישי שבטיכון, ונראה כרמב"ן שתחילה כלל הכתוב: ראשיכם שבטיכם, וחוזר ומפרט שראשיכם אלו - זקניכם ושוטריכם, ושבטיכם - כל איש ישראל.

"מחוטב עציץ" (כטי, י) - מלקיט אעך = מלוקט עציץ, אך לעיל "ואשר יבוא את רעהו ביער לחטוב עצים" (יט, ה) תרגם - למיקץ אעין, ונראה ששם שהמדובר על עצם פעולת החטיבה, מתרגמה כצורתה - קציצה. אך כאן עסקינן בשם האומנות, והיא נקראת ע"ש צירוף פעולת הכריתה עם פעולת הלקיטה. ואף בחז"ל מצינו "לקיטה" על הקציצה כגון

משנת הלכה לקח טוב מפרשת השבוע

"היום לעשותם"

מרן הרב אלישיב זצ"ל ראה בפסוק "אתם ניצבים היום כולכם", פנייה אישית לכל איש ישראלי בכל הדורות, כאשר המלה "היום" מביעה תביעה וזירוז לכל אחד מאתנו.

לצורך הבנת העניין וכדי להפיק ממנו את התועלת המקווה, יש להקדים ולהתבונן, בפסוקים הנאמרים על ידינו כמה פעמים בכל שבוע, ובלי לר"ה ויה"כ הם תופסים מקום מיוחד. הכוונה להנאמר בתהלים (כ"ד) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה". יש להבין מהי משמעות "אשר לא נשא לשוא נפשי" ומה פשר "ולא נשבע למרמה"? האם מדובר בשני עניינים שונים, או שמא אלו הן שתי מדרגות בענין אחד המשותף לשניהם.

הענין יובן על פי משל מהחיים. ראובן פנה אל ידידו שמעון בבקשה להלוואה הנחוצה לו ביותר. שמעון נעתר לבקשתו, לא לפני ששקל היטב האם הלוואה לו, הואיל והוא עצמו נזקק לסכום הכסף שראובן ביקש ללוות ממנו. אך כאמור רצונו העז להיטיב עם ידידו ולסייע בידו, הביא אותו להחלטה להלוות לו. מה גדולה תהיה תדהמתו של שמעון המולה אם בבוא עת הפרעון, ישיב לו הלוואה את

אותם המטבעות שהלווה לו. הרי געור יגער בו ויאמר לו שעוולה גדולה עשה לו הלווה. שכן הוא דחק את עצמו להלוות לו כסף שהיה נחוץ לו עצמו רק כדי להיטיב עמו, ולבסוף לא עשה כלל שימוש בכסף. ומאליו מובן שזעמו יגדל שבעתיים אם יתברר שהשתמש אמנם בהלוואה, אולם השתמש בו במרמה כדי לגרום עוול למלוה. הרי זו שחיתות ממש!

לאורו של משל זה יאירו דברי הפסוק באור נגוהות, כשהם מביעים עניין משמעותי ביותר ואולי גם מרכזי בחיים. שכן פסוק זה מובא בגמ' במסכת נידה (דף ל:), כאשר היא באה לבאר אותו, שכן (על פי דברי רש"י שם) יש כאן דבר תמוה. וכי מי שלא נשבע למרמה, נחשב כבר בגלל זה, לעולה בהר'?

אלא, אומרת הגמ' מדובר כאן בשבועה מיוחדת במינה. בשבועה שמשביעים כל אדם בעת לידתו בטרם צאתו לאור העולם. "משביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע!" על שבועה זו מסמיכה הגמ' את הפסוק הנ"ל ומבשרת בכך בשרה לכל עובדי ה', שכל נקי כפיים אשר יקיים את השבועה שהשביעו ה' בצאתו לחיים בעוה"ז, הוא יזכה לעלות בהר ה'.

מעתה תובן היטב ההבחנה בין "נשא לשוא נפשי" לבין "נשבע למרמה", לאור המשל

הנ"ל. נפש האדם החצובה מכסא הכבוד, ניתנה לו כדי שיעמול תחת השמש, כדי שיחזור בבוא העת אל בוראו בבחינה של "בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו". דהיינו, שבועתו הנ"ל תתקיים במלוואה, והוא יעלה בהר ה'. אבל מי שחילל את שבועתו בכך שהשחית את הנפש היקרה במשך ימי חייו, הרי מתברר שהוא נשבע למרמה! הוא השתמש בחיים כדי למרוד בה' ולהפר את רצונו, זוהי רמיסה גסה של השבועה, והרעה שנעשתה כאן הינה עוד הרבה יותר גדולה מהעוול של הלוה שהשתמש בהלוואה להרע למלוה. עליו ניתן לומר שהוא נשבע למרמה.

אבל גם אם אדם נמנע מלעבור עבירות, אך לא השתדל כראוי לנצל את מתנת החיים שקיבל ולהימנות על "הזורעים בדמעה", ברינה יקצורו", אלא נשא את נפשו לשוא, גם הוא הפר את השבועה. ורק מי שהוא נקי כפיים וטהור לב ולא נשא לשוא את הנפש שנתן לו ה', ובוודאי לא נשבע למרמה, רק הוא יעלה בהר ה'!

ימי אלול נועדו לחשבון הנפש. וכשנתבונן במעשינו נראה שגם אם אין חלקנו בין נושאי הנפש למרמה, יש הרבה מה לשפר כדי שלא ניכלל בין אלה שנשאו הנפש לשוא. אמנם יש

סיבה מדוע איננו מקיימים שבועה זו כראוי, והיא הדחייה שאנו דוחים את מילוי השבועה מיום ליום. דברים רבים אנו דוחים מהיום למחר, וכאשר בא המחר הרי הוא שוב נעשה ל"היום", וזו שוב סיבה לדחייה נוספת ל"מחר" שאחריו. עלינו לזכור שעל נדרים ושבועות הזהרנו - "לא תאחר לשלמו!"

דברים חשובים אלה טמונים במלה אחת שבפתח הפרשה הנקראת סמוך לראש השנה: אתם ניצבים כולכם - היום". כל הדרישות של השי"ת מאתנו הינן עסק של "היום", שאי אפשר לדחותו ליום אחר.

בימים שפרשה זו נקראת הלב היהודי מתעורר, זוהי עת שבה בן ישראל מתקרב להרגשה שיש במציאות אי-אלו חיובים רוחניים שהוא עדיין לא פרע ולא התייחס אליהן כראוי במשך כל השנה. מירוץ החיים, הטירדות השונות ומעליהם היצר הרע, מסיחים את הדעת מהצורך לתת דעת אל השבועה שנשבענו.

לכן מה טוב הוא להיזכר לקול הקריאה (תרחי משמע) של "אתם ניצבים היום", שעלינו להתרכז בנדרש מאתנו "היום". כך נזכה בעזרת ה' להיות נקיי כפיים, וברי לבב, ולהימנות על "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו". נזכור תמיד: "היום לעשותם".

קהילות קודש מתורת יושיב בני המדרש

מהלכות ר"ה שחל להיות בשבת לעדות ספרד • הרב שמעון פריץ

א. תקיעת שופר בערב ר"ה שרי למי שמתלמד, ובחדר סגור. ולמי שלא מתלמד אין לתקוע, והטעם לכך מובא ברמ"א סימן תקפ"א סעיף ג', כדי להפסיק בין תקיעות רשות לתקיעות שהן חובה. ויש מוספים שאפילו מליל ערב ר"ה אין לתקוע.

ב. ואפילו בשנה זו (תשפ"א) שר"ה חל בשבת, וממילא השבת היא המפסקת בין תקיעות רשות לתקיעות החובה, אין רשות לתקוע בשופר בערב ר"ה, והטעם לכך מפני שבשבת אומרים 'זכרון תרועה' והוזהר כאלו תוקעים, ולכן יש להפסיק בין תקיעות רשות ל'זכרון תרועה' שאומרים בשבת.

ג. וכן שמעתי טעם נוסף בשם הגר"י זלברשטיין שליט"א, מפני מה אין תקיעת שופר בשבת? והשיב, שהשופר לפי פשוטן של דברים, בא להזכיר לאדם לחזור בתשובה ולשפר מעשיו, וע"י התשובה נכתב ונחתם בספר החיים. יוצא א"כ שע"י התשובה שעושה האדם בזכות השופר בתחילת השנה **מתברכת** השנה כולה.

וכשחל ר"ה בשבת - מקור הברכה, בה נאמר 'לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהם בתורה', כך הוא פנוי להתבונן ולשוב

בתשובה. והלא, ע"י קדושת השבת ושמירתה זוכים שמתברכים מעשיו. נמצא שבשבת היא כעין השופר **וכדלעיל**. לפיכך אין לתקוע גם בערב ר"ה שחל בשבת.

ד. אין תוקעין בשופר בר"ה שחל בשבת, גזירה שמה ילך אצל בקי ויטלטל 4 אמות ברשות הרבים (שו"ע סימן תקפח סעיף ה') ולכן אסור לנגוע בשופר ולטלטלו משום מוקצה מחמת איסור, אך לצורך גופו ומקומו מותר. (רמ"א שם).

ה. מי שעבר ותקע בשופר ביום א' דר"ה שחל בשבת ובירך גם ברכת שהחיינו, על אף שעבר על גזירת חכמים, מכל מקום עשה מצווה קצת, ואין ברכותיו לבטלה, כיוון שמהתורה זהו זמן תקיעת שופר. ממילא, לעניין ברכת שהחיינו יצא, ולא יברך פעם שנית ברכת שהחיינו ביום השני (עיי' חזון עובדיה שהביא מחלוקת הפוסקים בנידון).

ו. בתפילות, במקום **יום תרועה**, אומר **זכרון תרועה**, כיוון שאין תקיעת שופר כשחל בשבת.

ז. ביום א' דר"ה אומרים 'צדקתך' במנחה, כיוון שיום דין הוא, ושייר לומר 'צידוק הדין'. (טור סימן תקצח חזו"ע עמוד קפה). ובני עדות

המזרח אומרים בשבת 'אבינו מלכנו', ויש לדגל 'חטא ועוון' לפי נוסחם.

ז. תשליך בשבת שחל בו ר"ה, יש מהפוסקים שכתבו שאין לומר תשליך בשבת, בכדי שלא יבואו המון העם לטלטל את המחזורים ברשות הרבים, ובמקום שיש עירוב יכולים לעשות התשליך. אלא שהמקובלים החמירו משום הסוד, נהריה ונהריה ופשטיה.

ח. סדר הקידוש בשבת, ככלל יום טוב, רק שמזכיר 'ואת יום השבת הזה', 'זכרון תרועה', וחותר 'מקדש השבת וישראל ויום הזכרון, ומברך 'שהחיינו'.

ט. הדלקת נרות. צריך להכין נרות גם ליום השני. ובנוסף הברכה ביום הראשון אומר: 'להדליק נר של יום השבת ויום טוב'. ולמרות שבי"ט אפשר מעיקר הדין להדליק גם בצאת הכוכבים, אך מכיון שחל בשבת חייב להדליק מבטוח יום, כמו כל ערב שבת. וכן בליל יום ב' דר"ה, צריך להקפיד שתדליק לאחר שיצא שבת ודאי. יכן נר, שתהא אש מצויה להדליק במוצ"ש - ליל יום ב' דר"ה.

י. ר"ה השנה שחל במוצ"ש מקדשים, יקנה"ז (=יין קידוש נר הבדלה).

רמב"ם

יא. הכנה משבת ליום טוב אסורה, לפיכך אין לשטוף כלים לצורך יום ב' דר"ה, וכן אין לחמם תבשילים לצורך יום טוב, אלא רק משיצא השבת. שטיפת כוסות מותרת אפילו לאחר סעודה שלישית, משום שאין קבע לשתיה, וכן מותר להכניס בקבוקי שתיה למקרר בשבת, העיקר שלא יהיה סמוך מאוד לשקיעה. אין לערוך שולחן בשבת לצורך יום טוב, אלא עד זמן צאת הכוכבים.

הוצאת חלות מהמקפאי, או דבר מאכל כדי שיפשירו, לא ישימם ליד מקור חום, אלא בחוץ רחוק כדי שיפשירו ויהיו מוכנים לאכילה קצת.

סידור הבית אע"פ שבודאי יהיה מסודר ליום טוב כיוון שהוא גם לצורך השבת שרי.

סעודה שלישית, מבואר בפוסקים שלכתחילה צריך להקדימה ולאכולה עד שעה תשיעית, (עד 15:36 בשנה זו) לכן צריך להתפלל מנחה גדולה. והטעם כדי שיהיה תיאבון לסעודת יום טוב. ובדיעבד כל שלא הספיקו להקדים, אפשר עדיין לאכול. רק ימעט בסעודה מהטעם לעיל.

כתיבה וחתימה טובה.

משנת המעשה

מעשים נחמדים

פרה ב'שלוש' נפשי

מה גלגלו משמיים שאקרא שם.

הסיפור הוא על בני זוג שרבו ביניהם בזמן המתוח של ערב פסח, והבעל נפגע קשות מכמה מילים שנאמרו. עלה הבעל לרבי יצחק זילברשטיין שליט"א לספר לו, והיה נראה שכוונתו לא לשתוק ולהחזיר מנה אחת אפיים בבית. הגר"י התחנן בפניו שלא יגיב ואדרבא יבקש סליחה מהעזר כנגדו. הבעל לא היה מוכן, כנראה שהייתה שם פגיעה רצינית, אך רבי יצחק לא ויתר, הוא ממש התחנן לבעל ואמר לו שכעת יש לו עת רצון אדיר וכל מה שיבקש יקבל ושערי שמיים פתוחים לכל אשר יבקש!

הסיפור על כפרי אחד שזכה בלוטו, והודיע לכל הכפר וכולם באו בהמוניהם ללוותו למשרד הפיס ושם

מי מאיתנו לא צריך ישועות? מסתבר שהם מחכות לנו בפניה בלי שנשים לב אליהם, וקורא הסיפור להלן יבין משמעות הדברים היטב.

מספר אברך מאזור ירושלים. יום בהיר היתה איזה מתיחות בבית, ונפגעתי מאיזו מילה שנאמרה.

יצאתי לבית הכנסת בהרגשה כבידה שכבודי נפגע. עד כדי כך שסברתי שאינני אמור לעבור עם זה לסדר היום, ועלי להגיב על כך כשאחזור הביתה.

והנה, בעודי בביהכ"נ פתחתי באקראי ספר שנשלף מהארון, תשמעו איזה השגחה פרטית מופלאה! משמיים סיבבו, והספר שהוצאתי היה 'עלינו לשבח' - פרשת כי תבוא, כדאי לכל אחד לעיין שם, אספר בקיצור נמרץ

משמיים, שבדיוק עכשיו נפתח לי ספר זה במקום זה, והחלטתי לא רק שאינני אומר שום טענה אלא שאני הולך להפוך את הקערה על פיה ולעשות אוירה נעימה בבית.

הגעתי הביתה במאור פנים, וברוך השם המשימה הוכתרה בהצלחה מרובה! השלום חזר, האוירה נעימה, שום פגיעה, הכל מחול בלב שלם!

רבותי! אינני מגזים! הישועות זרמו בקצב מדהים! חוץ משלום בית שזה הרווח העיקרי התחילו ישועות לדברים שציפינו להם הרבה זמן, בממון, בנחת מהילדים, ועוד ועוד! ממש כמעט מעל לגדרי הטבע.

רבותי! שווה לוותר, הישועות מסתתרות מעבר לפינה! בואו נקטוף אותם ולא מפסידים!

יקבל את הזכיה, דא עקא שאשתו של הכפרי לא ידעה ערך הכרטיס שנמצא בכיסו וכשכיבסה לו את המכנסיים השליכה את הכרטיס לנהר... וכך הגיע הכפרי ללא הכרטיס ולאכזבתו לא קיבל כלום.

ככה כל אחד מקבל משמיים 'מצב' לשפע עצום, ומנסים אותו בניסיון - וזה הכרטיס זכיה, ואם יעמוד בניסיון יקבל שפע עצום משמיים!

ואכן הבעל עשה כעצת הרב שליט"א. מספר הרב זילברשטיין שמיד התחיל לעקוב אחר האיש וראה שהצליח באופן פלאי בכל אשר פנה, בעיות הפרנסה שכ"כ העיקר עליו נפתרו באופן מיוחד, ב' בנים שעשו בעיות התייצבו על דרך טובה, ועוד ועוד.

מספר האברך, ראיתי שזה ממש מסר

>>> המשך מעמ' א'

שהיתה להם מצערם של ישראל, אילו היו מצערים את ישראל לשם קיום גזירת הבורא בלבד ללא הנאה עצמית, לא היו נענשים. ואולם, כיון שנהנו לצערם ולא עשו כן מתוך הכרח, אגלאי מילתא דאדעתא דנפשייהו עבדי ופקע מהם שם שליחות, ולכן לא פלטו מהעונש, דלא מהני האמתלא ד'שליחות' אלא לזה שעושה מחמת הצווי בלבד, ואינו מערב במעשיו צד הנאה עצמית.

וממוצא דברים אלו גילה הפרי צדיק סוד גדול בהנהגה.

אכן, יש פעמים שהאדם נחשב כאנוס על מעשיו, ואין ביכולתו לנצח את יצרו, (ומביא מקור לדבריו מעירובין (יח): לענין אדם הראשון).

מעתה, ישאל השואל כיון שגלוי וידוע לפניו שיהיו בני אדם שיחטאו לאונסם מבלי שיהיה לאל ידם לכבוש את יצרם, למה יענשו בכל חומר הדין?

מוכרחים לומר, שאילו יחטא אדם בלי חשק והנאה, ויהיה כמו זבוב העושה מעשיו בטבע והכרח בלי רצון והנאה, לא תהיה עליו תביעה. עליו ועל

שכמותו יבואו פסוקי הידיעה ויעידו, **שיש אמתלא והתנצלות כזו שהחטא נעשה בהכרח**, והחוטא הוא ינצל מהעונש.

ואולם, בסמוך לפסוקי הידיעה נכתבו בתורה ענשי העבירות בחרון אף ובחמימה שפוכה כפי חוקי הבחירה, שאף זה גלוי וידוע לפניו יתברך שיהיה **מי שיחטא בחשק והנאה, ולא בהכרח לקיים גזירת השם יתברך ושליחותו**, והוא ראוי להענש בחומרה.

ובנקודה זו נמצא פתח ההצלה אותו גילה האריז"ל מענין הידיעה, ש'**במקום שיש ידיעה אין בחירה כלל**'. לאמור, הידיעה וה'בחירה' כל אחת במקומה אמת היא, ואין סתירה ביניהם כלל, יען כי בשרש הבריאה הנם נמשכות משתי דרכי הנהגה המשלימות זו את זו.

אין זה מעניננו להבין בכבשי דרחמנא, היאך אין סתירה ביניהן, ואף לא קבלנו כח לזה כמאמר הכתוב: 'לא מחשבותי מחשבותיכם', אך בעבור זאת נתגלו לנו קצות מהלכי הידיעה, כדי שנבין באמצעותם איך מהני תשובה מאהבה.

ידועה קושית הרמח"ל (מסילת ישרים (ד"פ):

איך יתקן האדם את אשר עוית והחטא כבר נעשה, הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה, היוכל להסיר המעשה העשוי מן המציאות.

ומפורסם כמו כן תירוץ:

שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה.. שהעון סר ממש מהמציאות ונעקר. ע"ש.

אלא שעדיין הדברים מחוסרים ביאור, הא גופא קשיא, מדוע מהני עקירת ה'רצון' כעקירת ה'מעשה'. ובפשטות יש לומר, שאכן זהו חסד גמור ולפנים משורת הדין.

אמנם, בסוף הפטרת שובה כתיב: **'ממני פריך נמצא'**, ומבאר הפרי צדיק כי הנביא מכנה בשם **פרי** את מעשי האדם. ולאחר שיעשה תשובה מאהבה יאמר הקב"ה לאדם: ממני פריך נמצא - כל פעולותיך נסתבבו ממני. כלומר, לעתיד לבוא יתברר שמעשה העבירה היה לאונסו של האדם, והחוטא עשאו בשליחות בוראו.

על כן מלכתחילה לא נתבע האדם על עצם **מעשה** העבירה, שעל זה יש לו התנצלות שאינו אלא שליח, ואולם על

התשוקה והחפץ שהתלוו לעבירה על זאת נתבע האדם, יען כי בזאת הפקיע את עצמו מלהיות 'שליח', והרי הוא כמי שעושה 'אדעתא דנפשיה'.

ברם, על ידי **תשובה מאהבה** נעקר ה'רצון' מהעבירה, ובהעקר ה'רצון', ה'מעשה' כשלעצמו נדון כמי שעונשה בהכרח ובשליחותו של מקום, דאגלאי מילתא שמאת ה' היתה זאת, ואדרבא זדונותיו נהפכים לזכויות, וזה עומק דברי האריז"ל שבמקום הידיעה אין בחירה.

פסוקי הידיעה מהוים מעין קדימת רפואה למכה. לאמור, העונשים הנוראים מתחייבים ממהלכי מקום הבחירה, ורפואתם בתשובה מאהבה המשתלשלת ממקום הידיעה, דאגלאי מילתא למפרע שלא היה במעשה חטא מעולם, דהכל נעשה על דעת המשלח.

עם ידיעה מתוקה שכזו אפשר לגשת לסליחות!

עבודה רבה לפנינו, לפתוח חדרי לבב ולשוב מאהבה. ואולם, איתן תקוננו לאחוז במעוזי הידיעה שלמעלה ממהלכי הבחירה, או אז.. תכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה, אמן.

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 08:00-12:00 | טל. 04-664-1025

